

1 Wat zijn de voorwaarden voor een echtscheiding?

Echtscheiding is gebonden aan een aantal wettelijke voorwaarden (zie punt 2). De rechter moet controleren of is voldaan aan de wettelijke voorwaarden voor het uitspreken van de echtscheiding.

Deze controle dient zelfs te worden uitgevoerd indien beide echtgenoten gemeenschappelijk een verzoek tot echtscheiding indienen. Op zich is het gemeenschappelijk verzoek van de echtgenoten geen grond voor echtscheiding — in Italië **bestaat echtscheiding door onderlinge toestemming derhalve niet**; de rechter moet altijd de feiten die aan het verzoek ten gronde liggen vaststellen alvorens de echtscheiding toe te wijzen.

Indien het huwelijk volgens het Italiaans burgerlijk wetboek is gesloten, heeft de echtscheiding ontbinding van het huwelijk tot gevolg en indien de partijen voor de kerk zijn getrouwd en het huwelijk is ingeschreven in het register van de burgerlijke stand, worden met de echtscheiding de civielrechtelijke rechtsgevolgen van het huwelijk beëindigd. Betrokkenheid van het openbaar ministerie is noodzakelijk.

Bronnen: Wet nr. 898 van 1 december 1970, gewijzigd bij wet nr. 436 van 1 augustus 1978 en bij wet nr. 74 van 6 maart 1987.

2 Welke echtscheidingsgronden bestaan er?

Beide echtgenoten kunnen op de volgende gronden om een echtscheiding verzoeken:

1) in het geval dat, nadat het huwelijk is voltrokken, de andere echtgenoot onherroepelijk wordt veroordeeld voor een bijzonder ernstig misdrijf, ongeacht of dit is gepleegd voor of na het huwelijk, te weten:

tot een levenslange gevangenisstraf of een gevangenisstraf van meer dan 15 jaar, die de optelsom kan zijn van een aantal veroordelingen, wegens opzettelijke delicten, met uitzondering van politieke delicten of delicten die zijn gepleegd om 'beweegredenen van bijzondere morele en maatschappelijke aard' (*motivi di particolare valore morale e sociale*);

tot een gevangenisstraf wegens incest (artikel 564 van het Italiaanse wetboek van strafrecht) of seksuele misdrijven overeenkomstig artikel 609 *bis* (seksueel misbruik), artikel 609 *quater*, artikel 609 *quinquies* of artikel 609 *octies* (die zijn ingelast bij wet nr. 66 van 1996);

tot een gevangenisstraf wegens moord op een zoon of dochter of de poging tot moord op de echtgenoot of op de zoon of dochter;

tot een gevangenisstraf, indien de persoon op twee of meer punten schuldig is bevonden wegens het toebrengen van zwaar lichamelijk letsel, het niet nakomen van de onderhoudsverplichting jegens het gezin, het slecht behandelen van gezinsleden of van minderjarigen, of het maken van misbruik van omstandigheden ten koste van personen die onder invloed van een geestelijke stoornis zijn, tenzij de partij die om echtscheiding verzoekt eveneens is veroordeeld wegens medeplichtigheid aan het misdrijf of indien de echtgenoten inmiddels weer samenwonen;

2) in de volgende gevallen:

de andere echtgenoot is vrijgesproken van incest of seksueel misbruik als genoemd in punt 1 b) en c), indien de rechtbank vaststelt dat de gedaagde ongeschikt is om verder of weer bij het gezin te wonen;

de echtgenoten leven – hetzij met wederzijdse instemming hetzij op verzoek van een van de partijen - gedurende ten minste drie jaar gescheiden van tafel en bed sedert zij voor de rechter verschenen in de procedure voor de scheiding van tafel en bed;

strafrechtelijke vervolging wegens een van de misdrijven als genoemd onder punt 1 b) en c) is gestaakt wegens verjaring, maar de inzake echtscheiding bevoegde rechter stelt vast dat het misdrijf op zichzelf beschouwd aanleiding zou hebben gegeven tot strafrechtelijke aansprakelijkheid;

strafrechtelijke vervolging wegens incest is gestaakt omdat er geen strafrechtelijke aansprakelijkheid kon worden vastgesteld omdat de handeling geen 'openbaar schandaal' veroorzaakte;

de andere echtgenoot heeft een buitenlandse nationaliteit en heeft het huwelijk in het buitenland nietig laten verklaren of ontbinden of in het buitenland een nieuw huwelijk gesloten;

het huwelijk niet is geconsumeerd;

een van de echtgenoten is officieel van geslacht veranderd: in dat geval mag het verzoek om echtscheiding worden ingediend door de persoon die de geslachtsverandering heeft ondergaan of door de andere echtgenoot.

Samengevat zijn de gronden voor echtscheiding, afgezien van strafrechtzaken (die, naast veroordelingen wegens ernstige misdrijven, ook gevallen omvatten waarin de persoon is vrijgesproken wegens verminderde toerekenbaarheid, gevallen waarin het misdrijf is verjaard en gevallen van incest waarbij niet is voldaan aan de objectieve voorwaarde voor strafrechtelijke aansprakelijkheid), **de volgende: scheiding van tafel en bed; nietigverklaring, ontbinding of sluiting van een nieuw huwelijk door de andere echtgenoot in het buitenland; en het niet consumeren van het huwelijk of verandering van geslacht.**

3 Wat zijn de juridische gevolgen van een echtscheiding als het gaat om:

3.1 de persoonlijke relatie tussen de echtgenoten (bijvoorbeeld de achternaam)?

De toewijzing van een echtscheiding houdt het volgende in.

In de eerste plaats de **verbreking van de huwelijksbanden, waardoor de echtgenoten weer de ongehuwde staat krijgen en** dus opnieuw kunnen trouwen.

De vrouw verliest de achternaam van haar echtgenoot indien zij deze aan de hare had toegevoegd. Het gerecht kan echter op verzoek de vrouw toestaan om de toevoeging van de naam van haar echtgenoot aan de hare te blijven voeren, indien dit om gegronde redenen in haar belang is of dat van de kinderen.

Scheiding verbreekt niet de verwantschapsbanden en laat in het bijzonder de beletselen van directe verwantschap onverlet (artikel 87, lid 4, van het burgerlijk wetboek).

Buitenlandse echtgenoten verliezen na het huwelijk niet hun staatsburgerschap.

3.2 de verdeling van het vermogen van de echtgenoten?

De echtscheiding **ontbindt de wettelijke gemeenschap van goederen** (*comunione legale*, die alle aankopen omvat die de echtgenoten gezamenlijk of afzonderlijk tijdens het huwelijk hebben gedaan, met uitzondering van de persoonlijke zaken die in artikel 179 van het burgerlijk wetboek zijn opgesomd) en het voor het gezin afgescheiden vermogen (*fondo patrimoniale*). In gevallen waarin de kinderen nog niet meerderjarig zijn, blijft het afgescheiden

gezinsvermogen echter bestaan. De echtscheiding heeft geen gevolgen voor gemeenschappelijk bezit dat onder andere regelingen valt (*comunione ordinaria*, bijv. zaken die pro rata zijn verworven voor of tijdens het huwelijk indien de boedel ten tijde van het huwelijk gescheiden is gehouden op verzoek van een van de echtgenoten (*separazione dei beni*): op verzoek van een van de echtgenoten kan de gemeenschappelijkheid van dergelijk bezit worden opgeheven.

Aan de ouder die met een minderjarig kind woont kan het recht worden toegewezen om te blijven wonen in de voormalige woning van het echtpaar indien dat in het belang van het kind is.

3.3 de minderjarige kinderen uit het huwelijk?

Het gerecht dat de echtscheiding toewijst, kent **in de regel het gezag over minderjarige kinderen toe aan beide ouders. Alleen in uitzonderlijke gevallen worden de kinderen onder het gezag van één ouder geplaatst.** Het gerecht stelt tevens regels op voor de omgang van de minderjarige kinderen met de ouder die niet bij de kinderen woont. Het gerecht geeft aanwijzingen met betrekking tot het beheer van het vermogen van de kinderen en bepaalt het **alimentatiebedrag** dat de ouder die niet bij de kinderen woont dient te betalen.

3.4 de verplichting om alimentatie te betalen aan de andere echtgenoot?

Bij toewijzing van de echtscheiding gelast het gerecht op verzoek van een van de betrokken partijen **de periodieke betaling van alimentatie aan de ex-echtgenoot die over onvoldoende middelen beschikt** of deze objectief gezien niet kan verkrijgen. De verplichting tot alimentatiebetaling houdt op wanneer de ontvanger opnieuw in het huwelijk treedt. Ingeval beide partijen hiermee instemmen, kan de alimentatiebetaling ook geschieden met een enkele transactie door overdracht van de eigendomsrechten op een goed aan de echtgenoot aan wie het ten gunste komt. (Zie "Alimentatievorderingen - Italië" voor nadere bijzonderheden.)

Krachtens artikel 570 van het wetboek van strafrecht is er sprake van een strafbaar feit wanneer een ex-echtgenoot na een echtscheiding of bij een scheiding van tafel en bed verzuimt zijn gezin te onderhouden.

Overige gevolgen: Echtgenoten die van echt gescheiden zijn, maar niet hertrouwd zijn, en die recht hebben op alimentatie, maken ook aanspraak op een deel van een aan de andere echtgenoot toegekende ontslagvergoeding. Bij overlijden van de voormalige echtgenoot heeft de langstlevende voormalige echtgenoot recht op een eventueel overdraagbaar pensioen of op het delen van het pensioen met een eventuele volgende langstlevende echtgenoot en op betaling van een deel van de erfenis, indien de persoon in kwestie behoeftig is. De alimentatiegerechtigde echtgenoot heeft tevens recht op de inschrijving van een gerechtelijke hypotheek of kan verzoeken om inbeslagneming van de goederen van de echtgenoot teneinde de alimentatie te vereffenen.

4 Wat betekent "scheiding van tafel en bed" in de praktijk?

Scheiding van tafel en bed houdt in dat de **echtgenoten wettelijk niet langer verplicht zijn om samen te wonen**. Een *feitelijke* scheiding van tafel en bed heeft geen rechtsgevolg (met uitzondering van situaties die zijn ontstaan voorafgaande aan wet nr. 151 van 1975 (hervormingswet)).

Scheiding van tafel en bed houdt geen annulering van de huwelijksbetrekking in, maar zwakt deze af.

Scheiding van tafel en bed kan door de rechter worden opgelegd of met wederzijdse instemming geschieden.

Bronnen: *De materiële regels zijn vastgesteld in het burgerlijk wetboek (artikel 150 e.v.; zie de artikelen 548 en 585 voor vragen in verband met vererving).*

5 Wat zijn de gronden voor een "scheiding van tafel en bed"?

Bij een scheiding van tafel en bed – d.w.z. een door de rechter uitgesproken scheiding - moet eerst worden vastgesteld dat de echtgenoten niet langer kunnen samenleven.

Indien aan deze voorwaarde is voldaan spreekt de rechter de scheiding uit, op verzoek van een van beide echtgenoten, zelfs indien dit tegen de wil van de andere echtgenoot is.

In uitzonderlijke gevallen kan de rechter een van de echtgenoten als verantwoordelijk voor de scheiding aanwijzen: dit heeft gevolgen voor de toekenning van alimentatie tijdens de scheiding van tafel en bed en na de echtscheiding, alsmede voor de erfrechten. Betrokkenheid van het openbaar ministerie is noodzakelijk.

Scheiding van tafel en bed met wederzijdse instemming is gebaseerd op een overeenkomst tussen de echtgenoten, maar **moet door de rechter worden bekrachtigd**, die erop toeziet dat de tussen de echtgenoten overeengekomen afspraken stroken met de zwaarder wegende belangen van het gezin. Met name wanneer een overeenkomst over het gezag over en alimentatie voor de kinderen niet in het belang van de kinderen is, zal de rechter de partijen nogmaals bijeenroepen en hen vragen om de noodzakelijke veranderingen aan te brengen. Indien de partijen in gebreke blijven, kan de rechter weigeren om de scheiding van tafel en bed goed te keuren.

6 Wat zijn de juridische gevolgen van een "scheiding van tafel en bed"?

Persoonlijke betrekkingen: bij scheiding van tafel en bed (op last van de rechter of met wederzijdse instemming) vervalt de vereiste van alle vormen van bijstand die verband houden met het samenwonen. Daarnaast vervalt het wettelijk vermoeden van vaderschap. **De vrouw hoeft de achternaam van haar echtgenoot niet op te geven** als zij deze heeft toegevoegd aan de hare, **maar op verzoek van de echtgenoot kan de rechter haar verbieden deze achternaam te voeren indien** dit de echtgenoot ernstige schade berokkent. Eveneens kan de rechter de vrouw toestaan het gebruik van de achternaam van haar echtgenoot te staken indien zulks nadelig voor haar is.

Eigendommen in gemeenschappelijk bezit: bij scheiding van tafel en bed wordt de wettelijke gemeenschap van goederen ontbonden (*comunione legale*).

Ouderlijke verantwoordelijkheid: de rechter die de scheiding van tafel en bed toewijst beslist over het gezag over de minderjarige kinderen en stelt de hoogte vast van de alimentatie die moet worden betaald door de ouder die niet bij de kinderen woont (of, in het uitzonderlijke geval dat het gezag aan één ouder is toegewezen, door de ouder aan wie het gezag niet is toegewezen). Bij voorkeur wordt het recht om te wonen in de gezinswoning toegekend aan de echtgenoot aan wie het gezag is toegewezen (zie "Gezagsrecht en omgangsrecht" voor nadere bijzonderheden).

Verplichting tot het betalen van alimentatie: bij toewijzing van de scheiding kent de rechter de betaling van alimentatie door de andere echtgenoot toe aan de echtgenoot die niet verantwoordelijk is voor de scheiding indien hij of zij zelf niet over voldoende middelen beschikt. Een behoeftige echtgenoot kan nog steeds aanspraak maken op onderhoudsgeld, d.w.z. een regelmatige uitkering om te voorzien in zijn of haar levensonderhoud, zelfs als de persoon in kwestie verantwoordelijk is voor de scheiding (zie "Alimentatievorderingen – Italië").

De wet voorziet uitdrukkelijk in een automatische inflatiecorrectie in geval van echtscheiding; in de rechtspraak is deze uitgebreid tot de scheiding van tafel en bed.

De in de rechterlijke beslissing beschreven maatregelen ten aanzien van het gezag over de kinderen en de berekening van het onderhoudsgeld voor de kinderen en voor een echtgenoot kunnen later worden gewijzigd. Verzuim om het onderhoudsgeld te betalen is een misdrijf krachtens artikel 570 van het wetboek van strafrecht.

Scheiding van tafel en bed met en zonder verantwoordelijkheid: van tafel en bed gescheiden echtgenoten die niet verantwoordelijk worden gehouden voor de scheiding van tafel en bed, blijven erfrechtelijk beschouwd dezelfde rechten genieten als niet-gescheiden echtgenoten.

Echtgenoten die verantwoordelijk worden gehouden voor de scheiding van tafel en bed hebben uitsluitend recht op alimentatie van de overleden echtgenoot indien zij alimentatiegerechtigd waren op het moment van inleiding van de erfrechtprocedure (artikelen 548 en 585 van het burgerlijk wetboek).

Overige gevolgen: in het geval van niet-nakoming geeft het bevel tot scheiding van tafel en bed recht op de inschrijving van een gerechtelijke hypotheek; op verzoek van de rechthebbende persoon kan de rechter de inbeslagneming van goederen van de aansprakelijke echtgenoot gelasten of beslag laten leggen op diens loon.

7 Wat betekent "nietigverklaring van het huwelijk" in het huwelijk in de praktijk?

Krachtens artikel 117 e.v. van het burgerlijk wetboek kan een huwelijk in een aantal afzonderlijke gevallen nietig worden verklaard of ontbonden. Het verdient de voorkeur dit te bezien in termen van ongeldigheid en de verschillende gronden voor ongeldigheid en het toepasselijke recht voor elk geval op zich te onderzoeken.

Een huwelijk is ongeldig als er sprake is van een bij wet bepaalde tekortkoming, die wel via een vordering in rechte moet worden ingeroepen.

Een procedure tot nietigverklaring van een huwelijk wordt pas aan de erfgenamen medegedeeld als de zaak reeds aanhangig is. Betrokkenheid van het openbaar ministerie is noodzakelijk.

Bronnen: De *materiële regels worden uiteengezet in de artikelen 117-129 bis van het burgerlijk wetboek.*

8 Wat zijn de gronden voor nietigverklaring van het huwelijk?

In de volgende gevallen kan een huwelijk ongeldig worden verklaard (artikel 117 e.v. van het burgerlijk wetboek):

Een van de echtgenoten is nog gehuwd met een ander: de ongeldigheid is absoluut en onaantastbaar; verzoekschriften kunnen worden ingediend door de echtgenoten, directe afstammelingen, het openbaar ministerie of overige belanghebbenden.

Impedimentum criminis: een huwelijk wordt aangegaan door twee personen waarvan er één veroordeeld is wegens moord of poging tot moord op de echtgenoot van de ander; de ongeldigheid is absoluut en onaantastbaar, en kan worden ingeroepen door de echtgenoten, het openbaar ministerie of overige belanghebbenden. In die gevallen waarin twee personen een huwelijk aangaan van wie er een is veroordeeld vanwege de moord of poging tot moord op de echtgenoot van de ander, is de ongeldigheid absoluut en onherstelbaar en kan worden ingeroepen door de echtgenoten, het openbaar ministerie of overige belanghebbenden.

Geestelijke gezondheidstoestand van een van de echtgenoten. Het is mogelijk dat de onbekwaamheid pas na het huwelijk wordt uitgesproken, doch dat daarbij wordt bevestigd dat de betrokkene reeds bij het aangaan van het huwelijk onbekwaam was; het huwelijk kan worden betwist door de voogd, het openbaar ministerie of overige belanghebbenden.

Geestelijk onvermogen van een van de echtgenoten (*incapacità naturale*). Het huwelijk kan worden betwist door een echtgenoot die, hoewel voor hem of haar geen verbod gold een huwelijk aan te gaan, bewijst dat zijn of haar geestvermogens bij de sluiting van het huwelijk waren gestoord. Het verzoekschrift kan niet worden ingediend indien het echtpaar langer dan een jaar heeft samengewoond nadat de echtgenoot in kwestie zijn of haar geestelijke vermogens heeft hervonden.

Minderjarigheid van een van de echtgenoten. Verzoeken kunnen worden ingediend door de echtgenoten, het openbaar ministerie of overige belanghebbenden. De minderjarige moet het verzoek indienen binnen een jaar nadat hij of zij meerderjarig is geworden.

Banden van verwantschap, aanverwantschap, adoptie en afstamming. Ongeldigheid kan worden ingeroepen door de echtgenoten, het openbaar ministerie of overige belanghebbenden, tenzij een jaar of meer is verstreken sinds de huwelijksvoltrekking en indien de mogelijkheid bestond om ondanks de banden toestemming voor het huwelijk te verkrijgen.

Geweld, vrees en dwaling: instemming verkregen met gebruik van geweld of als gevolg van ernstige vrees door factoren gelegen buiten de macht van de echtgenoot; persoonsverwisseling of dwaling ten aanzien van de persoon van de andere echtgenoot, zoals uiteengezet in artikel 122 van het burgerlijk wetboek. Verzoekschriften kunnen worden ingediend door de echtgenoot wiens instemming was verkregen op een van de bovengenoemde manieren, behalve als het paar sinds het verdwijnen van de oorzaak van het geweld of de vrees of sinds de datum waarop de dwaling werd ontdekt een jaar heeft samengewoond.

Simulatie: het huwelijk kan worden betwist door elk van de echtgenoten die het huwelijk aangingen en overeenkwamen niet de bijbehorende verplichtingen na te komen of de bijbehorende rechten uit te oefenen. Verzoekschriften dienen te worden ingediend binnen een jaar na het huwelijk. Er kan geen verzoekschrift worden ingediend indien het echtpaar na het huwelijk als man en vrouw heeft samengewoond, zelfs indien dat slechts voor korte tijd was.

9 Wat zijn de juridische gevolgen van de nietigverklaring van het huwelijk?

Als de echtgenoten te goeder trouw handelden (d.w.z. als ze zich bij de huwelijksluiting niet bewust waren van het beletsel), wordt het huwelijk geacht geldig te zijn totdat het nietig wordt verklaard, en de rechtsgevolgen van de nietigverklaring zijn ex nunc van kracht (het beginsel van het 'putatief huwelijk' (*matrimonio putativo*)). **Kinderen die zijn geboren of verwekt tijdens het huwelijk worden als wettig beschouwd** en vallen daardoor onder de regelgeving die van toepassing is op de scheiding van echtparen met kinderen.

Het gerecht kan ook eisen dat een van de echtgenoten maximaal drie jaar lang periodieke betalingen doet aan de andere echtgenoot in die gevallen waarin de andere echtgenoot niet over voldoende middelen beschikt en niet is hertrouwd.

Als slechts een van de echtgenoten te goeder trouw handelde, zijn de gevolgen van het putatieve huwelijk van toepassing op die echtgenoot en eventuele kinderen. De echtgenoot die te kwader trouw handelde, dient een redelijke vergoeding te betalen die overeenkomt met drie jaar alimentatie, en moet alimentatie betalen indien er geen andere personen aansprakelijk zijn.

Als beide echtgenoten te kwader trouw handelden, heeft het huwelijk gevolgen voor de kinderen die zijn geboren of verwekt tijdens het huwelijk, tenzij het huwelijk nietig is verklaard op grond van bigamie of incest; kinderen die zijn geboren uit een huwelijk dat nietig is verklaard op grond van bigamie kunnen de status van natuurlijke kinderen van vastgesteld vaderschap verkrijgen.

Goede trouw wordt verondersteld en is uitsluitend vereist op het moment waarop het huwelijk wordt gesloten.

10 Bestaan er alternatieve mogelijkheden om problemen die samenhangen met een echtscheiding op te lossen, zonder dat de rechter wordt ingeschakeld?

Er zijn geen bepalingen betreffende alternatieve manieren om kwesties met betrekking tot echtscheiding (of scheiding van tafel en bed) te regelen. De partijen hebben vrije toegang tot gezinsbemiddeling om hen in staat te stellen overeenstemming te bereiken over het gezag over de kinderen. Daarnaast kunnen zij gemeenschappelijk een financiële regeling treffen met het oog op het onderhoud van de kinderen en een van de echtgenoten.

11 Waar moet het verzoek tot echtscheiding/scheiding van tafel en bed/nietigverklaring van het huwelijk worden ingediend? Aan welke formaliteiten moet worden voldaan en welke documenten moeten bij het verzoek worden gevoegd?

De regels die gelden voor de echtscheidingsprocedure zijn ook van toepassing op die voor scheiding van tafel en bed, tenzij deze onverenigbaar zijn. In dat geval geldt artikel 706 e.v. van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering.

Het geding heeft de vorm van een **speciale onderzoeksprocedure** die voorwerp van regelgeving is die verschilt van die voor gewone procedures, vooral met betrekking tot de voorbereidende fase (in feite worden hierbij twee fasen doorlopen: de verzoeningsfase en de onderzoeks-/gedingfase).

Bevoegdheid: de behandeling vindt plaats door de meervoudige kamer van de algemene rechtbank (*tribunale*) in de laatste gemeenschappelijke vestigingsplaats of een andere door de wet bepaalde plaats (artikel 706 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering) of, in die gevallen waarin de

gedaagde niet kan worden opgespoord of in het buitenland verblijft, in de vestigings- of woonplaats van de eiser. Indien beide partijen in het buitenland wonen, kan elk gerecht de zaak behandelen. Indien de echtscheiding met wederzijdse instemming geschiedt, kunnen de echtgenoten de vestigings- of woonplaats van een van beiden kiezen.

Procedure: het verzoek tot echtscheiding geschiedt in de vorm van een verzoekschrift (*ricorso*) dat bij de griffie van het bevoegde gerecht wordt ingediend. Alle bewijsstukken dienen aan het verzoekschrift te worden gehecht, maar kunnen ook tijdens de hoorzitting worden overgelegd. De eiser is ervoor verantwoordelijk dat de andere echtgenoot op de hoogte wordt gesteld van het verzoekschrift en van het besluit van de president van het gerecht waarbij de datum voor de hoorzitting van de echtgenoten is vastgesteld. Indien de verzoeningspoging tijdens de hoorzitting voor de president van het gerecht niet slaagt, zal deze rechter voorlopige voorzieningen treffen in het belang van de echtgenoten en hun kinderen. Daarnaast zal hij een datum vaststellen voor de hoorzitting van de onderzoeksrechter die de zaak zal onderzoeken volgens de regels met betrekking tot onderzoeksprocedures.

Echtscheiding met onderlinge toestemming middels een gezamenlijk verzoekschrift: Een gezamenlijk verzoekschrift veronderstelt dat de echtgenoten het eens zijn over de echtscheiding en de verdere voorwaarden ten aanzien van hun kinderen en financiële betrekkingen. Daarvoor geldt een vereenvoudigde procedure.

Bronnen: *Wet nr. 898 van 1970, met wijzigingen; in het geval van scheiding van tafel en bed zijn ook de artikelen 706-711 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering van toepassing.*

12 Kan ik in aanmerking komen voor rechtsbijstand om de kosten van de procedure te dekken?

Het is mogelijk om rechtsbijstand te verkrijgen (*patrocinio a spese dello Stato*) waardoor de verweerder geen kosten behoeft te maken voor zijn verweer en voor andere gerechtskosten. Er is ook rechtsbijstand beschikbaar voor **buitenlandse staatsburgers die legaal in Italië verblijven**. De geldende voorwaarden zijn te vinden in wet nr. 1990/217 en het informatieblad over rechtsbijstand. Verzoeken om rechtsbijstand dienen te worden gericht aan de orde van advocaten (*consiglio dell'ordine degli avvocati*). Raadpleeg de websites van de betreffende orde (bijv. van de orde van advocaten van Rome) en van het ministerie van Justitie.

Bronnen: *Wet nr. 217 van 1990, gewijzigd bij wet nr. 134 van 2001.*

13 Kan beroep worden ingesteld tegen een beslissing over de echtscheiding/scheiding van tafel en bed/nietigverklaring van het huwelijk?

Beroep tegen een beslissing tot scheiding van tafel en bed, echtscheiding of nietigverklaring van het huwelijk is mogelijk. Er is geen afzonderlijk beroep (d.w.z. voordat de einduitspraak is gedaan) mogelijk tegen uitspraken in echtscheidingsprocessen (bijv. over de status van de echtgenoten) of processen voor scheiding van tafel en bed (bijv. over de verantwoordelijke persoon of de alimentatieregeling) die geen einduitspraken zijn. Beroep tegen dergelijke uitspraken dient in overeenstemming met het recht te worden ingesteld.

14 Wat moet ik doen om een door een rechtbank in een andere lidstaat gewezen beslissing over echtscheiding/scheiding van tafel en bed/nietigverklaring van het huwelijk in Nederland te laten erkennen?

Van toepassing is Verordening (EG) nr. 2201/2003 van 27 november 2003. Deze voorziet in een standaardprocedure in alle EU-lidstaten.

Erkenning geschiedt automatisch. Daarom is er geen procedure nodig om de registers van de burgerlijke stand bij te werken na een einduitspraak over een echtscheiding, scheiding van tafel en bed of nietigverklaring van het huwelijk.

Een belanghebbende kan echter verzoeken om een verklaring met als strekking dat de buitenlandse uitspraak al dan niet dient te worden erkend. De verordening bevat de specifieke gronden tot weigering van erkenning. Er dient een formeel verzoekschrift (*ricorso*) te worden ingediend bij het **hof van beroep** (*corte di appello*) met territoriale bevoegdheid in de plaats van de uitvoering van de beslissing, en in overeenstemming met de binnenlandse regelgeving. Het gerecht doet onverwijld uitspraak (of houdt een proces op tegenspraak) en de eiser wordt hiervan in kennis gesteld.

15 Tot welk gerecht moet ik mij wenden om bezwaar te maken tegen de erkenning van een door een rechtbank in een andere lidstaat gewezen beslissing over echtscheiding/scheiding van tafel en bed/nietigverklaring van het huwelijk? Welke procedure is in dit geval van toepassing?

Elke partij kan de beslissing tot erkenning aanvechten **bij het hof van beroep** dat de uitspraak heeft gedaan, binnen één maand na de kennisgeving ervan (twee maanden indien de andere partij zijn vestigingsplaats heeft in een ander land). In deze tweede fase geldt in beginsel de procedure op tegenspraak en zijn de gewone procesregels van toepassing.

Het is mogelijk beroep aan te tekenen tegen een uitspraak over de betwisting bij het hof van cassatie (zie de *bijlagen bij de verordening*).

16 Wat is het toepasselijk recht in een echtscheidingsproces tussen echtgenoten die niet in Nederland wonen of een verschillende nationaliteit hebben?

Scheiding van tafel en bed en echtscheiding vallen **onder de nationale wetgeving die beide echtgenoten gemeenschappelijk hebben** wanneer het verzoek tot scheiding van tafel en bed of echtscheiding wordt ingediend. Indien de echtgenoten **verschillende nationaliteiten hebben**, beslist het gerecht welk recht van toepassing is. **Dat is het recht van het land waarin het grootste deel van het huwelijksleven van het echtpaar plaatsvond.**

In die gevallen waarin het **geldende buitenlandse recht niet voorziet in scheiding van tafel en bed of echtscheiding, is de Italiaanse wet van toepassing** (artikel 31 van wet nr. 218 van 1995). In die gevallen geldt de *lex fori* (dus het recht dat geldt op de plaats waar de rechtsvordering wordt ingesteld).

Opgemerkt zij dat het Italiaanse recht van toepassing is ongeacht of de eiser de Italiaanse nationaliteit heeft. Het recht kan ook worden ingeroepen door iemand zonder de Italiaanse nationaliteit die een gemengd huwelijk heeft gesloten of door twee personen zonder de Italiaanse nationaliteit.

Met betrekking tot deze vragen zijn Italiaanse echtgenoten die verzoekschriften hebben ingediend met betrekking tot scheiding van tafel en bed of echtscheiding onderworpen aan het Italiaanse recht, ook al hebben ze niet hun vestigingsplaats in Italië. Echtgenoten met verschillende nationaliteiten zijn onderworpen aan het recht van het land waarin het grootste deel van hun huwelijksleven plaatsvindt. Indien het desbetreffende land echter niet voorziet in scheiding van tafel en bed of echtscheiding, past het Italiaanse gerecht het Italiaanse recht toe.

Laatste update: 15/10/2018

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken EJM-contactpunten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. Het EJM en de Commissie aanvaarden geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor informatie of gegevens in dit document of waarnaar in dit document wordt verwezen. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.